

Naslov originala:

Fear: *Understanding and Accepting the Insecurities of Life*

OSHO

Copyright © 1998, 2013 OSHO International Foundation, www.osho.com/ copyrights. All rights reserved. The material in this book is selected from various talks by Osho given to a live audience. All of Osho's talks have been published in full as books and are also available as original audio recordings. Audio recordings and the complete text archive can be found via the online OSHO Library at www.osho.com. OSHO® is a registered trademark of Osho International Foundation, www.osho.com/trademarks.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2022

ZA IZDAVAČA:

Marko Sabovljević

UREDNIK:

Marina Sabovljević

PREVOD:

Irina Vujičić

LEKTURA I KOREKTURA:

Nataša Ninković

DIZAJN KORICE:

Siniša Subotić

ŠTAMPA:

Alpha print, Zemun

TIRAŽ:

1.000

IZDAVAČ:

Publik praktikum, imprint Harmonija

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA:

2022

Sva prava su zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-6035-944-7
COBISS.SR-ID 62810889

OSHO

Strah

Kako razumeti i prihvatiti
životnu neizvesnost

HARMON**IA**

Sadržaj

RAZUMEJTE SAM STRAH.....	9
Odakle potiče strah? Kuda odlazi?.....	13
Živ sahranjen.....	16
Previše posla, premalo vremena	21
U razumevanju je ključ	25
Božanstvena nesigurnost	28
 NASMRT PREPLAŠENI – OTKRIVANJE KORENA STRAHA.....	31
Realnosti Istoka i Zapada.....	34
Psihičko protiv fizičkog	43
Poznato protiv nepoznatog.....	50
Strah od života.....	57
 NEIZVESNO I NEPOZNATO – MISTERIJA POVERENJA.....	61
Od znanja do nevinosti	63
Verovati svom unutrašnjem glasu.....	65
Krećite se onako kako vas ljubav pokreće.....	69
Davljenje u ništavilu	74
Tamnica vašeg „ja”	78

VOLITE, NE PLAŠITE SE – VEROVATI SEBI I DRUGIMA	85
Strah od bliskosti	88
Strah od samog sebe	92
Druga strana ljubavi	95

KAKO DA PRONAĐETE PUT DO NEUSTRAŠIVOSTI

– SMERNICE I MEDITACIJE.....	101
<i>Bez bežanja.....</i>	103
<i>Svest o sebi ili samosvest?.....</i>	104
<i>Plašite se da ćutite.....</i>	105
<i>Šta god da vas plaši, uđite u to.....</i>	107
<i>Čuvajte se dve krajnosti.....</i>	108
<i>Ne žurite</i>	109
<i>Neka vam neustrašivost ne bude cilj</i>	110
<i>Plašite se da izdahnete</i>	111
<i>Ako je strah tu, prihvatite ga</i>	113
<i>Nemate šta da izgubite.....</i>	115
<i>Radost je protivotrov.....</i>	117
 O Oshou	 119

Uđi u svoj strah.

Tiho uđi u njega tako da možeš da vidiš koliko je dubok.

Ponekad se ispostavi da uopšte i nije mnogo dubok.

Ovako glasi zen priča:

Čovek koji je usred noći išao stenovitim putem okliznuo se i pao. Uplašen da će se strmoglaviti niz hiljadu metara, pošto je znao da se ispod staze nalazi veoma duboka dolina, zgrabio je granu koja je visila preko ivice. U noćnoj tami pod sobom je mogao da vidi samo nepreglednu provaliju. Viknuo je i uzvik mu je odjeknuo – nije bilo nikoga ko bi ga čuo.

Možete da zamislite tog čoveka i njegovo celonoćno mučenje. Svakog trena pod njim je bila smrt, bilo mu je sve hladnije po rukama, popuštao mu je stisak... ali uspeo je da izdrži i izašlo je sunce, pogledao je dole... i nasmejao se! Nije bilo nikakve provalije. Samo petnaestak centimetara ispod njegovih nogu nalazila se kamena litica. Mogao je da se odmara cele noći, da se naspava – litica je bila dovoljno široka – ali čitava prošla noć je za njega bila pravi košmar.

Iz sopstvenog iskustva mogu vam reći: strah nije dublji od petnaestak centimetara. Na vama je da odlučite da li ćete da se držite za granu i pretvorite svoj život u košmar ili ćete da ostavite granu i stanete na noge.

Nemate čega da se plašite.

OSHO

Razumejte sam strah

Strah je nematerijalan kao i vaša senka, ali ipak postoji. I senka takođe postoji – nematerijalna, negativna, ali ne nepostojeća – i ponekad senka može da ima ogroman uticaj na vas. U džungli, kad se primiće noć, možete se plašiti sopstvene senke. Na nekom samotnom mestu, na pustom putu, možete se dati u beg zbog sopstvene senke. Trčanje će vam biti stvarno, bežanje će vam biti stvarno, ali uzrok će biti nematerijalan.

Možete pobeći od konopca misleći da je zmija; kad se vratite i pažljivo pogledate i osmotrite, smejaćete se koliko je to glupo. Ali ljudi se plaše da dođu na mesta gde postoji strah. Ljudi se više plaše straha nego ičeg drugog zato što vam sâmo postojanje straha ljulja temelje.

Zapamtite, ljuljanje temelja veoma je realno. Strah je nalik snu, košmaru, ali kada se probudite posle košmara, i dalje se osećaju posledice, traje omamljenost. Disanje vam se promenilo, znojite se, telo vam i dalje drhti, vruće vam je. Sada znate da je to bio samo košmar, san, nematerijalan, ali čak će i za to znanje trebati vremena da vam ono proдре do srži bića. U međuvremenu, nastaviće se dejstva nematerijalnog sna. Strah je noćna mora.

Od čega se sastoji strah? Strah se sastoji od nepoznavanja sopstvenog bića. Postoji samo jedan strah; manifestuje se na mnogo načina, može biti hiljadu i jedna manifestacija, ali u suštini, strah je jedan, a to je: „Duboko unutra, možda ne postojim.” I, na neki način, tačno je da vas nema. Bogolikost postoji, vi ne. Domaćin ne postoji, gost postoji. Zato što ste sumnjičavi – a sumnja vam je osnovana – ne gledate unutra. Pretvarate se da jeste; znate da, ako pogledate unutra, u stvari niste! To je duboko, prećutno razumevanje. Nije

STRAH

intelektualno, egzistencijalno je; ono vam je u utrobi, to osećanje da „možda ne postojim. Bolje da ne gledam unutra. Nastaviću da gledam napolje”. To vas barem zavarava, održava iluziju „ja sam”. Međutim, pošto je ovo „ja sam” osećanje lažno, ono stvara strah. Zna da bilo šta može da ga razori, bilo koji duboki susret može da ga rasprši. Može ga raspršiti ljubav, može se raspršiti kada vam neko umre pred očima. Može se raspršiti na mnoge načine, lomljiv je. Nekako ga održavate tako što ne gledate unutra.

Nasradin hodža je putovao vozom. Naišao je kondukter i zatražio mu kartu. Hodža je pogledao u svim džepovima, u svim torbama, ali karte nigde nije bilo. Znojio se, i obuzimao ga je sve veći strah. A onda je kondukter rekao: „Gospodine, niste pogledali u jedan džep. Zašto ne pogledate u njega?”

Nasradin hodža reče: „Molim te, ne pominji taj džep. Neću da gledam u njega. To mi je jedina nada! Ako pogledam u taj džep i ne nađem je, onda je, znači, izgubljena, onda je nema ama baš nigde. Ne smem da gledam u taj džep. Kažem ti, pogledaću svuda drugde; taj džep mi je sigurnost, i dalje mogu da se nadam da je možda u tom džepu. Namerno sam ga izostavio i neću ga pipnuti. Našao kartu ili ne, neću da pogledam u taj džep.”

Ista je situacija i sa egom. Ne gledate unutra, to vam je jedina nada: „Ko zna? Možda je tu.” Ali ako biste pogledali, intuitivni osećaj govori vam da nije tu.

Taj lažni ego, kojeg ste stvorili ne gledajući unutra, stalno gledajući spolja, koreniti je uzrok straha. Plašićete se svih tih mesta u koja treba da zavirite. Plašićete se lepote zato što vas lepota prosto gura unutra. Divan zalazak sunca i sve one jarke boje na nebu, i plašićete se da ih pogledate zato što će vas tolika lepota neumitno baciti u unutrašnjost. Na trenutak, um je toliko zadivljen da zaboravlja kako da razmišlja, kako da plete i kuje. Unutrašnji monolog prestaje i iznenada ste unutra.

Ljudi se plaše divne muzike, ljudi se plaše sjajne poezije, ljudi se plaše duboke intimnosti. Ljubavne veze ljudi samo su površne veze. Ne zalaze duboko jedni drugima u biće jer kad uđete duboko jedno drugome u biće, strah je tu – videćete svoj odraz u jezeru

bića druge osobe. U tom jezeru, u tom ogledalu tuđeg bića, ako se ne pronađete, ako ogledalo ostane prazno, ako ne odrazi ništa, šta ćete onda?

Ljudi se plaše ljubavi. Samo se pretvaraju, samo igraju igre u ime ljubavi. Plaše se meditacije; čak u ime meditacije, u najboljem slučaju, praktikuju nove načine razmišljanja. To je transcendentalna meditacija Maharišija Maheša Jogija – nije ni meditacija, niti je transcendentalna, ona je prosto pojanje mantr. A pojanje mantr samo je proces misli, koncentrisane misli. Opet je to jedan novi izum, izum da se ne meditira. Ljudi ponavljaju hrišćanske molitve, islamske molitve, hinduističke molitve – što su sve načini da se izbegne meditacija. Zapamtite, to nisu meditacije. Um je toliko lukav da je u ime meditacije stvorio mnoge lažne pojave.

Meditacija je kad ne radite ništa, kad um uopšte ne funkcioniše. To nefunkcionisanje uma prava je meditacija – ne pojanje, nikakva mantra, nikakva slika, nikakva koncentracija. Čovek prosto postoji. U tom postojanju ego nestaje, a sa egom nestaje i njegova senka.

Ta senka je strah.

Strah je jedan od najvažnijih problema. Svako ljudsko biće mora da prođe kroz njega i mora da dođe do izvesnog razumevanja. Ego vam daje strah da ćete jednog dana morati umreti. Zavaravate se da se smrt događa samo drugima, i na neki način ste i u pravu: neki komšija umire, neki poznanik umire, neki prijatelj umire, žena vam umire, majka vam umire – uvek se događa nekom drugom, nikad vama. Možete se sakriti iza ove činjenice. Možda ste izuzetak, nećete umreti. Ego pokušava da vas zaštiti.

Ali svaki put kad neko umre, nešto u vama se uzdrma. Svaka smrt predstavlja vašu malu smrt. Ne šalžite nekoga da pita za kim zvono zvoni, zvoni za vama. Svaka smrt je vaša smrt. Čak i kad suvi list opadne s grane, to je vaša smrt. Zbog toga se stalno štitimo.

Neko umire i mi pričamo o besmrtnosti duše, o listu koji opada s drveta, i govorimo: „Nemamo o čemu da brinemo. Uskoro će doći proleće i drvo će ponovo olistati. Ovo je samo smena, samo presvlačenje.”

Ljudi veruju u besmrtnost duše ne zato što *znaju*, već zato što se plaše. Što je čovek veća kukavica, veća je mogućnost da će verovati u besmrtnost duše – ne zato što je religiozan, samo je kukavica.

STRAH

Verovanje u besmrtnost duše nema nikakve veze s religijom. Religiozna osoba zna da „ja nisam“, i sve što je ostalo je besmrtno – ali to nema nikakve veze s „ja“. To „ja“ nije besmrtno. To „ja“ samo je privremeno; mi smo ga proizveli.

Strah je senka „ja“. I pošto je „ja“ uvek budno, negde duboko unutra moraće da nestane u smrti... Osnovni strah je strah od smrti; svi drugi strahovi odražavaju taj osnovni strah. A posebna je draž u tome što je smrt nematerijalna koliko i ego. Dakle, između ove dve nematerijalnosti, ega i smrti, most je strah.

Sâm strah je nemoćan, nema snagu. Ali vi želite da verujete u njega – to mu je jedina moć. Niste spremni da uskočite u svoju unutrašnju dubinu i da se suočite sa svojom unutrašnjom prazninom – to mu je moć. U suprotnom je nemoćan, potpuno nemoćan. Ništa se nikada ne rađa iz straha. Ljubav rađa, ljubav je kreativna; strah je nemoćan. Nikad ništa nije stvorio. Ništa ne može da stvori zato što nema supstancu. Ali može da vam uništi čitav život, može da vas obavije kao crni oblak, može da vam iscrpi sve energije. Neće vam dozvoliti da iskusite bilo koji dublji doživljaj lepote, poezije, ljubavi, radosti, slavlja, meditacije. Ne, držaće vas samo na površini pošto može da postoji samo na površini. Strah je talas na površini.

Uđite unutra, pogledajte unutra... i ako je prazno, pa šta? Onda nam je to priroda, onda je to ono što jesmo. Zašto bi čovek brinuo o praznini? Praznina je divna kao nebo. Unutrašnje biće nije ništa drugo do unutrašnje nebo. To nebo je prazno, ali prazno nebo sve drži, čitavo postojanje, sunce, mesec, zvezde, zemlju, planete. Prazno nebo daje prostor svemu što postoji. Prazno nebo je pozadina svega. Sve dolazi i prolazi, samo nebo ostaje isto.

Na potpuno isti način i vi imate unutrašnje nebo; i ono je prazno. Nailaze oblaci, rađaju se i nestaju planete, zvezde se pojavljuju i umiru, a unutrašnje nebo ostaje isto, netaknuto, neuprljano, neoštećeno. To unutrašnje nebo nazivamo svedokom, posmatračem – i to je čitav cilj meditacije.

Uđite unutra, uživajte u svom unutrašnjem nebu. Zapamtite, sve što možete da vidite, to niste vi. Možete da vidite svoje misli, dakle, niste svoje misli; možete da vidite svoja osećanja, dakle, niste svoja osećanja; možete da vidite svoje snove, želje, uspomene, maštanja, projekcije, dakle, niste ni nešto od toga. Eliminišite sve što možete da vidite. Onda

jednog dana sledi izvanredan trenutak, najvažniji trenutak u životu, kada nema više ničega što se može odbaciti. Sve što je viđeno nestalo je i ostao je samo posmatrač. Taj posmatrač je prazno nebo.

Znati znači biti neustrašiv i znati znači biti pun ljubavi. Znati znači biti bog, biti besmrtan.

Odakle potiče strah? Kuda odlazi?

Strah na mene utiče na različite načine, od neke nelagodnosti ili zgrčenog želuca do vrtoglave panike, kao da je došao kraj sveta. Odakle potiče strah? Kuda odlazi?

Svi vaši strahovi su nusproizvodi identifikacije.

Volite neku osobu i s ljubavlju u istom paketu dolazi i strah – možda će vas ta osoba ostaviti. Već je ostavila nekog drugog i došla kod vas, dakle, postoji prethodnik; možda će isto uraditi i vama. Vlada strah, osećate kako vam se želudac steže. Toliko ste vezani da ne možete da pojmite jednostavnu činjenicu: sami ste došli na ovaj svet. Bili ste ovde i juče, bez te osobe, i funkcionisali ste savršeno dobro, bez ikakvih stomaćnih grčeva. Sutra, ako ta osoba ode... čemu grčevi? Već znate kako da budete bez te osobe, i ponovo ćete moći da budete sami.

Taj strah da će se sutra možda sve promeniti... da će neko možda umreti, da ćete bankrotirati, ostati bez posla... postoji hiljadu i jedna stvar koja se može promeniti. Opterećeni ste strahovima i strahovima, a nijedan od njih nije validan – jer ste i juče isto bili puni tih strahova, nepotrebno. Možda su se stvari promenile, ali još ste živi, a ljudi imaju ogromnu sposobnost da se prilagode svakoj situaciji.

Priča se da samo ljudi i bubašvabe imaju tu ogromnu sposobnost prilagođavanja. Zato ćete svuda gde ima ljudi naći i bubašvabe, i svuda gde ima bubašvaba naći ćete i ljudska bića. Oni idu skupa, imaju sličnosti. Čak i na udaljenim mestima kao što je Severni ili Južni pol – kad su ljudi prvi put stigli na ta mesta, slučajno su primetili da su doneli bubašvabe sa sobom, i te bubašvabe bile su savršeno zdrave, živele su i razmnožavale se.

Ako pogledate širom zemlje možete videti – čovek živi u stotinama različitih klimatskih uslova, geografskih situacija, političkih

STRAH

situacija, socioloških situacija, verskih situacija, ali uspeva da živi. I živeo je vekovima... sve okolo se menja, a on se prilagođava.

Nemate čega da se plašite. Čak i ako dođe smak sveta, pa šta? I vama će doći kraj zajedno s njim! Mislite da ćete stajati na ostrvu i da će uslediti smak sveta, i da ćete ostati sami? Ne brinite. Barem ćete imati nekoliko bubašvaba sa sobom!

U čemu je problem sa smakom sveta? Često su me pitali o tome, ali u čemu je problem? Ako svet prestane da postoji, prestao je. To ne stvara problem zato što vas više neće biti; nestaćemo i mi s njim, i neće biti više nikoga o kome biste mogli da brinete. To će, zapravo, biti konačna sloboda od straha. Smak sveta znači kraj svih probema, kraj svih nereda, kraj svih grčeva u želucu. Ne vidim nikakav problem.

Ali znam da su svi puni straha. Svi imaju neku vrstu oklopa, i ima razloga za to. Kao prvo, dete se rađa toliko bespomoćno u svetu o kojem ništa ne zna. Prirodno je da se plaši nepoznatog koje mu predstoji. Još nije zaboravilo onih devet meseci potpune sigurnosti, bezbednosti, kada nije bilo problema, odgovornosti, brige o sutrašnjici.

Za nas je to devet meseci, ali za dete je večnost. Ono ne zna za kalendar, ne zna za minute, sate, dane, mesece. Večno je živelo u potpunoj bezbednosti, bez ikakve odgovornosti, a onda je iznenada izbačeno u svet nepoznatog, gde zavisi od drugih za sve. Prirodno je da će se plašiti. Svako je veći i jači, i ono ne može da živi bez tuđe pomoći. Zna da zavisi od drugih; izgubilo je svoju nezavisnost, svoju slobodu.

Dete je slabo, ranjivo, nesigurno. Automatski počinje da stvara oklop, zaštitu za sebe na razne načine. Na primer, mora da spava samo. Mrak je i dete se plaši, ali ima svog plišanog medu i ubeđuje sebe da nije samo – drugar je s njim. Videćete decu kako vuku svoje plišane mede na aerodromima, na železničkim stanicama. Mislite da je to samo igračka? Za vas jeste, ali za dete, meda je prijatelj – prijatelj kad nema nikog drugog da mu pomogne – u noćnoj tami, kad je samo u krevetu, meda je i dalje s njim.

Praviće psihičke plišne mede. Iako odrastao čovek misli da više ne koristi plišanog medu, ipak nije u pravu. Šta mu je Bog? Samo plišani meda. Iz svog dečaćkog straha, čovek je stvorio očinsku figuru

koja sve zna, koja je svemoćna i sveprisutna; ako dovoljno verujete u njega, on će vas štiti. Ali detinjasta je sama zamisao zaštite, sama zamisao da je potreban zaštitnik. Onda učite molitvu – ona vam je samo deo psihičkog oklopa – molitva služi da podseti Boga da ste tu, sami u mraku.

Naše molitve, pojanja, mantre, naša sveta pisma, bogovi, sveštenici, sve je to deo psihičkog oklopa. Vrlo je suptilno. Hrišćanin veruje da će se on spasti i niko više. To je njegov odbrambeni argument; svi idu u pakao osim njega zato što je on hrišćanin. Međutim, svaka religija veruje, na isti način, da će samo njeni vernici biti spaseni. Nije to pitanje religije, već je pitanje straha i spasavanja od straha. Tako da je to na neki način prirodno – ali u određenom trenutku u vašoj zrelosti inteligencija zahteva da se njega okanete. Bilo je u redu dok ste bili dete, ali jednog dana morate da ostavite svog plišanog medu. Najzad, onog dana kad zbacite sav svoj oklop, znači da ste zbacili život u strahu. Kakav život može da nastane iz straha? Kada se zbaci oklop, možete da živite iz ljubavi, možete da živite zrelo. Osoba koja je u potpunosti sazrela nema straha, nema odbrane; psihički je otvorena i ranjiva.

U nekom trenutku, oklop je možda potreba – moguće da jeste. Ali dok rastete – ukoliko i odrastate, sazrevate – onda počinjete da uviđate šta sve to nosite sa sobom. Pogledajte pažljivo i videćete strah iza mnogo čega.

Zrela osoba treba da se udalji od svega što je povezano sa strahom. Tako nastupa zrelost.

Samo posmatrajte sve svoje postupke, sva svoja uverenja i odgonetnite da li su zasnovani na stvarnosti, na iskustvu ili su zasnovani na strahu. Sve što je utemeljeno na strahu mora odmah da se odbaci, bez razmišljanja. To vam je oklop.

Ne mogu ja da vam ga otopim, samo mogu da vam pokažem kako da ga zbacite. Vaš psihički oklop vam ne može neko drugi skinuti ili oduzeti. Borićete se za njega. Samo vi možete da učinite nešto da biste ga zbacili, a to je da zagledate svaki njegov deo. Ako je zasnovan na strahu, onda ga zbacite. Ako je zasnovan na razumu, na iskustvu, na razumevanju, onda ga ne treba odbaciti, treba da vam postane deo bića. Ali nećete pronaći ama baš ništa u svom oklopu što je zasnovano na iskustvu. Sve je to strah, od A do Š.

STRAH

Stalno živimo iz straha – zato trujemo svako drugo iskustvo. Volimo nekoga, ali kada nam ljubav potiče iz straha, ona je pokvarena, zatrovana. Tragamo za istinom, ali ako je potraga iz straha, onda je nećete naći.

Šta god da radite, zapamtite jedno: nećete se razviti iz straha. Samo ćete se sparušiti i umreti. Strah je u službi smrti.

Neustrašiva osoba ima sve što život želi da vam podari. Sada više nema prepreka. Zapljuskivaće vas darovi i sve što činite imaće snagu, moć, sigurnost, ogromni osećaj autoriteta.

Osoba koja živi iz straha uvek drhti iznutra. Neprekidno je na ivici ludila zato što je život veliki, a ako ste stalno uplašeni... na raspolaganju je sijaset strahova. Možete napraviti spisak i iznenadićete se koliko strahova ima – a još uvek ste živi! Ima svakakvih zaraza, bolesti, opasnosti, otmica, terorista... a život je tako mali! I najzad, tu je smrt koju ne možete izbeći. Čitav će vam se život smračiti.

Odbacite strah – strah ste nesvesno prihvatili u detinjstvu; sada ga svesno odbacite i budite zreli. Onda život može da bude svetlost koja sve jače sija dok se razvijate.

Živ sahranjen

Osećam se kao da sam živ sahranjen ispod svog straha. Sada vidim da sam se uvek trudio da budem neko „poseban” kako bih sakrio ovaj strah trčeći sve dalje i dalje od sebe, sve dok više ne znam šta znači biti stvaran. Zašto osećam toliku potrebu da se krijem iza svih ovih maski? Zašto se toliko plašim?

Strah od kojeg patite ukorenjen je u svakom stvoru. Tako mora biti jer znamo da svakog dana neko umire i znamo da i sâmi stojimo u istom redu. Svaki put kad neko umre, pomeramo se napred u tom redu, bliže smrti. Ubrzo ćemo doći do šaltera da uzmemo kartu za nestanak.

Pesnik je u pravu kad kaže: „Ne šalji nikoga da pita za kim zvona zvone, zvone za tobom.” Kad neko umre, postoji stara tradicija: u crkvama zvone zvona da obaveste celo selo – „Neko je umro, vratite se s njiva, iz bašta, voćnjaka.” To je obaveštenje ljudima da je neko

umro i da ga treba ispratiti. Međutim, pesnik je u pravu: „Ne šalji nikoga da pita za kim zvona zvone, zvone za tobom.” Kad god neko umre, podsećaju vas da ste smrtnici, da smrt može svakog časa da vas uzme.

To je koren straha; svi ostali strahovi njegovi su odrazi. Ako zađete duboko u bilo koji strah, pronaći ćete strah od smrti.

Kažete: „Osećam se kao da sam živ sahranjen pod svojim strahom.” Svi su u istom položaju. Srećni ste što ste postali svesni toga jer ako ste svesni, onda možete da izađete napolje. Međutim, ako niste svesni, onda ne možete da izađete.

Kažete: „Uvek sam se trudio da budem neko ‘poseban’ kako bih sakrio ovaj strah trčeći sve dalje i dalje od sebe dok više nisam znao šta znači biti stvaran.”

Mislite da ljudi koji su posebni rade nešto drugo? Predsednici i premijeri i krajevi i kraljice – mislite da oni nisu u istom sosu kao i vi? Samo pogledajte oko sebe i videćete da su u istoj neprilici. Svi se oni trude da budu posebni u nadi da će ih, ako su posebni, život tretirati drugačije nego obične ljude. Jasno je da ne može da tretira isto predsednika države i obućara.

Ali potpuno greše. Život ne diskriminiše – predsednici ili obućari, baba-sere ili premijeri, nije to bitno kad je u pitanju život. Smrt ih sve jednako precrtava. Smrt je jedini komunista na svetu; ne zanima je da li imate novca ili ste prosjaci, da li ste obrazovani ili ne. Ne možete reći: „Samo pričekaj, visoko sam kvalifikovan. Ne možeš da se ponašaš prema meni isto kao prema neobrazovanim ljudima. Samo malo sačekaj... Posebna sam osoba, ne možeš da budeš takva prema meni. Prvo me upozori unapred, pa ću razmisliti. Moraš da slediš određenu proceduru o kojoj ću ja odlučiti.” Bilo da ste uvaženi član društva ili samo pas lualica, nema nikakve razlike – smrt dolazi i sve čini jednakima.

Ali nada je da će vas, ako ste posebni, postojanje tretirati s malo blagosti, s malo saosećanja. Zamisliće se: „Ovaj čovek je dobitnik Nobelove nagrade, treba da mu podariš još malo života. Ovaj jadnik je veliki slikar, ne treba da oduvaš njegovu sveću na isti način kao svačiju.”

To je skrivena želja, nesvesna nada, razlog što se svi trude da budu posebni. Ali potpuno je glupo i apsurdno. Samo se prisetite

STRAH

šta se dogodilo s milionima kraljeva i kraljica koji su bili toliko moćni...

Pre smrti svako je potpuno nemoćan.

U đainskim spisima postoji veoma lepa priča. U Indiji je mit da ako čovek postane svetski osvajač, on dobija poseban naziv – nije običan kralj, nije čak ni car. Zovu ga *čakravartin*. To znači da točak njegove kočije može da se okreće svuda po zemlji, da niko ne može da ga zaustavi. Svemoćan je, i mit kaže da u raju *čakravartini* imaju poseban tretman.

U raju postoji zlatna planina... Himalaji su samo igračka u poređenju sa zlatnom planinom u raju po imenu Sumeru. Samo *čakravartini* imaju posebnu privilegiju da potpišu svoje ime na Sumeruu. Kada je ovaj *čakravartin* umro, bio je veoma uzbuđen... potpisati se na zlatnoj planini u raju najveća je počast koju jedan čovek može dobiti.

Ali koja je vajda ako si samo ti tamo da to vidiš? Stoga je ovaj čovek doneo naređenje da čitav njegov dvor – kraljice, prijatelji, generali – izvrše samoubistva istog trena kad on umre kako bi svi istovremeno stigli u raj. Hteo je da se potpiše na zlatnoj planini kao što se niko ranije nije potpisao. Potpisati se sam, bez ijednog svedoka – kakva je radost u tome? Mora da je bio teški egzibicionista.

Zbog njegovog naređenja, svi njegovi prijatelji, kraljice, članovi dvora, generali izvršili su samoubistvo kad je on umro i svi su zajedno ušli na rajska vrata. Zaustavio ih je vratar i rekao: „Pustite da prvi uđe *čakravartin* da se sam potpiše na planini.”

Ali oni odgovoriše: „Izvršili smo samoubistva u prostu svrhu: hoćemo da se naš *čakravartin* potpiše pred svima nama. Kraljice su mu ovde, generali, mudri savetnici, ministri... žrtvovali smo svoje živote samo da bismo videli kako se potpisuje. Ne možeš da nas sprečiš.”

Međutim, vratar reče *čakravartinu*: „Oprosti mi, na ovom sam položaju već vekovima, a pre mene bio je moj otac, pre njega moj deda; ovaj položaj zauzimali su mi preci od početka vremena. I svi su mi oni govorili: „Nikada ne dozvoli *čakravartinu* da ode do planine pred drugim ljudima jer će se kasnije grdno kajati zbog toga.” Ali svi *čakravartini* insistiraju... Nisi prvi koji je doveo celu vojsku sa sobom; skoro svaki *čakravartin* učinio je isto.

„Dakle, prosto želim da imaš u vidu da ćeš se kajati ako dozvolim svim ovim ljudima da pođu s tobom. Meni nije problem, možeš malo da razmisliš. Nov si, ne znaš kakvo će to iskustvo biti. Video sam mnoge *čakravartine* kako dolaze i odlaze i svi su mi se kasnije zahvalili i rekli: 'Dobro je što si sprečio sve ostale i poslao me samog.'”

Čakravartin pomisli: „Šta da radim? Pošto ne znam šta će se zapravo dogoditi, a ovaj čovek deluje autentično i iskreno i nema razloga da me bespotrebno sprečava... Možda je bolje da poslušam njegov savet.” Stoga je sve zaustavio na kapiji, dobio je uputstva od vrataru kako da ode i potpiše se na zlatu, i prošao je kroz kapiju ka planini. Nije mogao da veruje... kakva lepota! Svuda gde mu se pružao pogled bilo je zlato i samo zlato – planinski vrhovi koji su se uzdizali toliko visoko da su Himalaji svakako izgledali poput igračke.

Kada se primakao da pronade mesto da se potpiše šokirao se kad je video da nema više prostora! Čitava planina bila je ispisana... zato što smo mi ovde celu večnost. Milioni i milioni *čakravartina* su pomrli. Ovaj čovek je mislio: „Tako sam poseban”, a na ovoj ogromnoj planini nije ostalo više ni mrvice mesta!

Obilazio je okolo – nigde mesta. Onda je naišao na čuvara planine koji mu reče: „Ne gubi vreme. I kad bi hiljadu godina tražio, ne bi našao prazan prostor, sve je popunjeno. Vekovima služim ovde. Otac mi je služio ovde – od samog početka porodica mi je na ovom poslu. I čuo sam od svojih predaka istu priču, da uvek kad dođe neki *čakravartin*, nema mesta. Zato je jedini način da se izbriše neko ime i napiše sopstveno na njegovo mesto i da se zaboravi na bilo kakvu posebnost. Postojanje je toliko ogromno. Zato je vratar zabranio ostalima koji su došli s tobom da uđu; pred svim tim ljudima izgubio bi svoj ponos. Možeš prosto da izbrišeš neko ime; pomoći ću ti.”

Čitava radost je nestala, uzbuđenje se istopilo i *čakravartin* reče tom čoveku: „To znači da će sutra doći neko drugi i izbrisati moje ime.” Čuvar planine reče: „Naravno, tako je – zato što inače ne bi bilo mesta. Ne možemo da napravimo novu planinu; sve zlato u raju upotrebljeno je da se napravi ova. Ti se samo potpiši i kad se vratiš kod kapije, moći ćeš da izađeš uzdignute glave i da se pohvališ. Niko neće znati zato što nikome neću reći. Idi i hvali se da je čitava planina bila prazna.”

STRAH

Međutim, *čakravartin* bio je čovek od integriteta i časti. Rekao je: „To ne mogu da uradim; ne mogu ni da obrišem tuđe ime da bih zapisao svoje. Neću se potpisati, ovo je potpuno glupo.” Vratio se i rekao vrataru: „Zahvalan sam ti i reći ću svojim ljudima zašto sam zahvalan. Proširiću vest po svetu zato što su ovoliki ljudi izvršili samoubistva. Moraće ponovo da se rode, ne mogu ostati u raju.

„Potrudiću se da pošaljem poruku svetu: 'Ne traćite živote pokoravajući svet kako biste se potpisali na zlatnoj planini u raju. Nema mesta. Prvo morate da izbrišete tuđe ime, što je ružno, a onda treba da se potpišete na tom mestu pa će sutra neko drugi obrisati vaše ime. Čitav poduhvat potpuno je glup.' Šokiran sam, ali u meni je sva-nulo veliko razumevanje: čovek ne treba da traži da bude poseban zato što postojanje ne prihvata nikoga kao posebnog, superiornog ili inferiornog.”

Strah vas goni ka pokušaju da budete posebni, ali to neće promeniti stanje. Jedini način da se odbaci strah je da, umesto da ulažete energiju u to da budete posebni, uložite sve svoje snage u to da budete ono što jeste. Samo pronađite sebe jer u nastojanju da budete posebni bežite sve dalje i dalje od samih sebe. Dobro je da ste svesni: što se više udaljavate od sebe, dalje ste od saznavanja istine da ste besmrtni, da nema smrti.

Kada prepoznate sopstvenu besmrtnost, smrt nestaje. A sa smrću isparavaju i svi drugi strahovi. Ali ne tako što ćete postati neko poseban.

Bežaćete sve dalje i dalje od sebe u potrazi za nečim što može da vam ukloni strah, paranoju, smrt. Ipak, što ste dalje, straha će biti sve više, kao i paranoje, a smrt će biti sveobuhvatnija. Bolje je da uđete unutra i pronađete svoje pravo biće.

Ovo je prosta logika, prosta aritmetika: pre nego što potražite bilo gde drugde, molim vas da potražite u sebi. Svet je nepregledan i izgubićete se u potrazi... zato najpre pogledajte u sebi; možda je ono za čim tragate već tu. Svi veliki svetski prosvetljeni ljudi slažu se da je tu, bez ikakvog izuzetka.

To je jedina naučna istina koja nema izuzetka – koja je ostala nepromenjena od pamtiveka. Ustanovićete da su je uvek isticali oni koji su spoznali sami sebe: „Besmrtni smo. Život ne zna za kraj.”

Stoga, prvo uđite unutra. Samo bacite pogled na sopstvenu besmrtnost i biće kao da ste se probudili iz košmara. Svaki strah nestaje i umesto straha tu su samo čista blaženost, čista radost – samo cveće koje zapljuskuje miomirisima večnosti.

Previše posla, premalo vremena

Primetio sam da sam veoma zabrinut po pitanju vremena. Čuo sam da govorite da svest o vremenu stvara frustraciju, ali pitam se – da li u nama postoji nešto što bi se moglo nazvati strahom od vremena?

Postoji samo jedan strah: strah od vremena. Strah od smrti takođe je strah od vremena zato što smrt zaustavlja vreme. Niko se ne plaši smrti kao takve – kako se možete plašiti nečega što niste spoznali? Kako se možete plašiti apsolutno nepoznatog, čudnog, stranog? Strah može da postoji samo s nečim što je poznato. Ne, kada kažete: „Plašim se smrti“, ne bojite se smrti – ne znate! Ko zna – možda je smrt bolja od života.

Nije to strah od smrti, to je strah od vremena.

Mi u Indiji imamo isti termin za obe pojave. Vreme zovemo *kala*, a i smrt zovemo *kala*. Imamo jedan naziv za smrt i vreme. To je veoma značajno, reč *kala* veoma je značajna, veoma bitna, zato što je vreme smrt, a smrt nije ništa drugo nego vreme.

Protok vremena znači protok života. Javlja se strah. Na Zapadu je strah oštrij; skoro da je postao hroničan. Na Istoku strah nije do te mere izražen zbog toga što Istok veruje da se život nastavlja zauvek; smrt nije kraj; ovaj život nije jedini život; bilo je na hiljade i hiljade života u prošlosti i biće na hiljade i hiljade u budućnosti. Nema žurbe. Zato je Istok lenj; nema žurbe! Zato na Istoku nema tolike svesti o vremenu – neko kaže: „Doći ću tačno u pet sati” i nikad se ne pojavi. Ne oseća odgovornost prema vremenu a vi čekate i čekate, i on dođe četiri-pet sati kasnije i kaže: „U čemu je problem? Pa šta?”

U zapadnjačkoj perspektivi, vreme je veoma kratko zato što i hrišćanstvo i judaizam veruju samo u jedan život. To je izazvalo uznemirenost. Postoji samo jedan život, sedamdeset godina maksimum;

STRAH

jedna trećina otpada na spavanje – ako živite šezdeset godina, dvadeset ih je izgubljeno u spavanju, dvadeset preostalih godina izgubljeno je u obrazovanju, ovome i onome; preostalih dvadeset godina – posao, porodica, brak i razvod, i ako zaista izračunate, videćete da nema vremena za život!

„Kad ću da živim?” Strah sputava srce, a život prolazi, vreme vam izmiče iz ruku i smrt se svakog časa bliži neumitnim tempom – u svakom trenu može vam pokucati na vrata. Vreme je nepovratno, ne možete da ga vratite, prolazi – zauvek prolazi.

Strah, uznemirenost, neuroza izazvana vremenom – sve to postaje hronično skoro kao da je strah postao druga priroda za padnjačkom umu, koji je stalno svestan da vreme izmiče, i stalno uplašen.

U suštini, plašite se da još niste uspeli da živite a da vreme prolazi i da se ne može vratiti, ne možete da ga restartujete; prolazi – zauvek prolazi. Svaki dan života se smanjuje, postaje sve manji i manji i manji.

Nije to strah od smrti, to je strah od vremena, i ako ga dobro pogledate, onda primećujete da je to zapravo strah od neproživljenog života – niste uspeli da proživite. Ako živite, onda nema straha. Ako vam je život ispunjen, onda nema straha. Ako ste uživali, dospeli do vrhunaca koje život može da ponudi, ako vam je život bio orgazmično iskustvo, duboka poezija koja je odjekivala u vama, pesma, praznik, proslava, i ako ste proživeli svaki njegov trenutak u potpunosti, onda nema straha od vremena, onda strah nestaje.

Spremni ste čak i ako smrt danas dođe, spremni ste. Spoznali ste život – štaviše, dočekaćete smrt mirno zato što se sada otvara nova mogućnost, otvaraju se nova vrata, otkriva se nova misterija: proživio sam život, sada mi smrt kuca na vrata; skoćiću da ih otvorim – „Uđi!”. Jer život sam upoznao, voleo bih i vas da upoznam.

To se dogodilo Sokratu kad je umirao. Učenici su mu plakali, jecali su – i to je bilo prirodno. Sokrat je otvorio oči i rekao: „Prestanite! Šta to radite? Zašto plaćete i kukate? Proživio sam život u potpunosti. Sada dolazi smrt i nestrpljivo je iščekujem! Čekam je s toliko ljubavi i nade. Otvaraju se nova vrata, život otkriva novu misteriju.”

Neko ga upita: „Zar se ne plašite?”

Sokrat odgovori: „Ne vidim svrhu straha od smrti zato što, kao prvo, ne znam šta će ona biti. A kao drugo, postoje samo dve mogućnosti: ili ću preživeti – onda nema govora o strahu. Ili neću preživeti – i ni onda ne postoji problem straha. Ako ne preživim, nema problema – kada me nema, ne može biti nikakvih problema, a ako preživim ovakav kakav sam sad ovde, ako mi svest preživi, onda nema problema jer sam još uvek tu.

„Problema je bilo i u životu – rešio sam ih; dakle, ako sam tamo i ako tamo ima problema, rešiću ih – a uvek je zabavno rešavati probleme, to je izazov. Prihvatiš izazov i zaroniš u njega, i kada ga rešiš, događa se veliko oslobađanje sreće.”

Strah od smrti je strah od vremena, a strah od vremena je, u suštini, strah od neproživljenih trenutaka, od neproživljenog života.

Dakle, šta da radite? Živite više i živite intenzivnije. Živite opasno! Vaš je život u pitanju, nemojte ga žrtvovati ni za kakvu budalaštinu kojoj su vas naučili. To je vaš život, živite ga. Nemojte ga žrtvovati za reči, teorije, države, politiku. Nemojte ga žrtvovati ni za koga.

Mnogo je onih koji su spremni kao kasapini; mogu da vas zgrabe. Usadili su vam uslovljavanja: „Nacija ti je u opasnosti – umri za nju!” Potpuna budalaština. „Vera ti je ugrožena – umri za nju!” Besmislica – to je vaš život, živite ga!

Nemojte umreti ni za šta drugo, umrite samo za život, to je poruka. I onda neće biti straha.

Međutim, ima ljudi koji su spremni da vas iskoriste. Oni govore: „Umri za ovo, umri za ono.” Spremni su samo za jedno, da od vas naprave mučenike. Onda će biti strahova.

Živite život i ne pomišljajte da je umreti hrabro. Jedina hrabrost je živeti u potpunosti, nema druge hrabrosti. Veoma je prosto i lako umreti. Možete da skočite sa stene, možete da se obesite – jednostavno je. Možete postati mučenik za domovinu, za boga, za veru, za crkvu – sve su to kasapini, ubice. Nemojte se žrtvovati. Ovde ste zbog sebe, ni zbog koga drugog.

E onda živite. I živite u potpunoj slobodi toliko intenzivno da je svaki trenutak preobražen u večnost. Ako intenzivno živite neki trenutak, on se preobražava u večnost. Ako intenzivno živite neki trenutak, krećete se u vertikali, odbacujete horizontalu.